ਲੈਟਰਜ਼ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ

ਡੀ. ਫਾਲਸ਼ਾ, ਸੀ. ਜੇ. ਅਤੇ ਏ. ਐਨ. ਗਰੋਵਰ ਜੇ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਹਰੀ ਦਾਸ, -ਅਪੀਲਕਰਤਾ।

ਬਨਾਮ

ਹੁਕਮੀ—ਉੱਤਰਦਾਤਾ।

1960 ਦੇ ਪੱਤਰ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 7.

ਹਿੰਦੂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (1937 ਦਾ XVIII)—ਧਾਰਾ 3—ਜਾਇਦਾਦ—ਚਾਹੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ- ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ—ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ, ਸੂਚੀ III, ਆਈਟਮ 5—ਐਕਟ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ—ਕੀ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਮਹਿਲਾ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 1937 ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ "ਜਾਇਦਾਦ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੂਪਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕਾਨੂੰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਸੀ, ਭਾਵ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਗਿਰਵੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੂਬਾਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੇਂਦਰੀ ਸੰਸਦ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਸੀਅਤ, ਬੇਵਸੀਅਤ ਅਤੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਪਰ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਕਤ ਐਕਟ ਵਿੱਚ "ਜਾਇਦਾਦ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਉਕਤ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਐਕਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 372 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵੀਂ ਸੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂ ਆਈਟਮ '5 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸੂਚੀ III, ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵੰਡ ਜਾਂ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਭੀਕਾਜੀ ਨਾਰਾਇਣ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (1), ਵਿਲੱਖਣ।

(1) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1955, ਐਸ.ਸੀ. 781.

16 ਸਤੰਬਰ, 1959 ਨੂੰ ਆਰ.ਐਸ.ਏ. ਨੰਬਰ 977, 1958 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪੰਜਾਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਲੈਟਰਜ਼ ਪੇਟੈਂਟ ਦੀ ਧਾਰਾ X ਤਹਿਤ ਲੈਟਰਜ਼ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ।

ਡੀ. ਐਨ. ਅਗਰਵਾਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ।

ਵਾਈ. ਪੀ. ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਏ. ਐਲ. ਬਹਿਰੀ, ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਲਈ ਵਕੀਲ।

ਆਰਡਰ।

ਗਰੋਵਰ, ਜੇ.-ਇਹ ਅਪੀਲ ਲੈਟਰਜ਼ ਪੇਟੈਂਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਹਰੀ ਦਾਸ ਨਾਬਾਲਗ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਕੱਲੇ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ।

ਰਾਮ ਨਾਥ, ਜੋ ਕਿ ਪਿੰਡ ਰਾਏਪੁਰ, ਤਹਿਸੀਲ ਊਨਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਰੱਹਣਵਾਲਾ ਸੀ, ਦੀ 28 ਫਰਵਰੀ 1956 ਨੂੰ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਦੋ ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਾਵਿਤਰੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਹੁਕਮੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਗਏ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਤੋਂ ਉਸਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਮਾ ਵੰਤੀ ਬਾਅਦ ਵਾਲੀ ਪਤਨੀ ਤੋਂ ਉਸਦੀ ਧੀ ਹੈ। 21 ਜੂਨ, 1956 ਨੂੰ ਰਾਮ ਨਾਥ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਹੁਕਮੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਵੰਡ (ਮੀਓਟੀਡ) ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਉਸ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਹੁਕਮੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੰਤਕਾਲ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਹੀਣ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਹੁਕਮੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਧਿਰਾਂ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵਾਰਸ ਸੀ ਅਤੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੇ ਬਦਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਚਿਤ ਮੁੱਦੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਮੁਕਦਮੇ ਵਿੱਚ ਫਰਮਾਣ ਦਿੱਤਾ। ਅਪੀਲ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਵਿਦਵਾਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸਾਲਾਨਾ 133.29 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਜੋ 66.64 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹਿਨਾ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੇ ਕਾਰਨ ਤੇ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਹੁਕਮੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਚਾਰਜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। । ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਹੁਕਮੀ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜੋ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਬਹਾਦਰ, ਜੇ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਗਈ, ਉਸ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਜੋ ਦਲੀਲ ਮਿਲੀ ਉਹ ਇਹ

ਸੀ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਮਹਿਲਾ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ,1937 ਦਾ (ਐਕਟ ਨੰ. XVIII) (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1937 ਦਾ ਐਕਟ XVIII ਵਜੋਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਹੁਕਮੀ ਵਿਧਵਾ ਵਜੋਂ ਅੱਧੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ 1937 ਦਾ ਐਕਟ XVIII ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਹ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਪਰਛਾਵਾਂ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸੂਚੀ III, ਆਈਟਮ 5, ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, " ਵਸੀਅਤ, ਬੇਵਸੀਅਤ ਅਤੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ " ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਬਿਨਾਂ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਇਆ ਜੋ ਸੂਚੀ ਤਿੰਨ ਦੀ ਆਈਟਮ 7 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸੁਪ੍ਰਿਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ *ਭੀਕਾਜੀ ਨਰਾਇਣ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (1),* ਦੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ-

"ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਅਸਥਾਈ ਗ੍ਰਹਿਣ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਐਕਟ 'ਤੇ ਜੋ ਪਰਛਾਵਾਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੇ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ * * * *."

ਉਸਨੇ ਉਸ ਦੂਜੇ ਨੁਕਤੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜੋ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ਡੀ. ਐਨ. ਅਗਰਵਾਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਭੀਕਾਜੀ ਨਰਾਇਣ ਦੇ ਕੇਸ (1) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਹੀ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 1937 ਦਾ ਐਕਟ XVIII ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। *ਉਮਯਾਲ ਅਚੀ ਬਨਾਮ ਲਕਸ਼ਮੀ ਅਚੀ (2)* ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਰੁਣਾਚਲਮ ਚੇਟੀਅਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਿਆਪਕ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਦੀ ਨੂੰਹ ਨੇ ਵਸੀਅਤ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹੋਏ 1937 ਦੇ ਐਕਟ XVIII ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਆਮ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਾਰਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਉਠਾਇਆ ਕਿ 1937 ਦਾ ਐਕਟ XVIII ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ। ਇਕ ਹੋਰ ਸਵਾਲ ਜੋ ਉੱਠਿਆ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ 1937 ਦਾ ਐਕਟ XVIII ਤਾ ਤਹਿਤ, ਭਾਵੇਂ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੰਨਾ 31 'ਤੇ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ-

"ਪਿਛਲੀ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ 1937 ਦਾ ਐਕਟ 18 ਗਵਰਨਰ ਦੇ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ; ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਐਕਟ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਲਾਹਕਾਰ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ *ਮੈਕਲਿਓਡ ਬਨਾਮ ਨਿਊ ਸਾਊਥ ਵੇਲਜ਼ ਲਈ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ (3)* ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ, ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਆਮ ਸ਼ਬਦ 'ਜਾਇਦਾਦ' ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ, ਉਸ ਜਾਇਦਾਦ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਸਭਾ ਕੋਲ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ।"

ਊਧਮ ਕੌਰ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੌਰ (4) ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਹੈਰੀਜ਼, ਸੀ.ਜੇ. ਅਤੇ ਅਬਦੁਲ ਰਸ਼ੀਦ, ਜੇ ਦੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 1937 ਦੇ ਐਕਟ XVIII ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ "ਜਾਇਦਾਦ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੂਪਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ, ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੂਬਾਈ ਸਭਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸੀ । ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰੀ ਸੰਸਦ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਸੀਅਤ, ਬੇਵਸੀਅਤ ਅਤੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਡੀ ਐਨ ਅਗਰਵਾਲ ਨੇ ਸਹੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਕਿ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ 1937 ਦੇ ਐਕਟ XVIII ਵਿੱਚ "ਜਾਇਦਾਦ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਸਮੇਂ 1937 ਦਾ ਐਕਟ XVIII ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸਾਮਲ ਜਾਂ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਐਕਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 372 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵੀਂ ਸੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਜਾਂ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸੂਚੀ III ਦੀ ਆਈਟਮ 5 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ, ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵੰਡ ਜਾਂ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਆਮ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੋਧ ਜਾਂ ਨਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ/ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। *ਭੀਕਾਜੀ ਨਾਰਾਇਣ ਦਾ ਕੇਸ (1)* ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਕਿਵੇਂ ਪੈ ਸਕਤਾ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਜੋ ਹੋਇਆ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸੀ.ਪੀ. ਐਂਡ ਬੇਰਾਰ ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1947 (1948 ਦਾ ਐਕਟ 3) ਦੁਆਰਾ ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ, 1939 ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸੋਧਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਸੜਕ ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। 1948 ਦੇ ਐਕਟ III ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ, ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ

ਕਰਨਾ ਸੂਬਾਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਪਜੀ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਜ਼ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੋਧਿਆ ਹੋਇਆ ਐਕਟ, ਇਸ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੇ, ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਬਿਲਕੁਲ ਜਾਇਜ਼ ਖੰਡ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਤ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਤਹਿਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਅਨੁਛੇਦ 13 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, 1948 ਦੇ ਐਕਟ III ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੋਧਾਂ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (I) (ਜੀ) ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਛੇਦ 19 ਦੀ ਧਾਰਾ (6) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤਹਿਤ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੰਵਿਧਾਨ (ਪਹਿਲੀ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1951 ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ 1948 ਦਾ ਐਕਟ III, ਅਨੁਛੇਦ 19 (1) (ਜੀ) ਦੀ ਧਾਰਾ (6) ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀ ਸ਼ੁਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ। ਅਨੁਛੇਦ 13 ਵਿੱਚ "ਅਯੋਗ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਰਥ ਦੇ ਸਹੀ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ, *ਕੇਸ਼ਵਨ ਮਾਧਨਾ ਮੈਨਨ ਬਨਾਮ ਬੰਬਈ ਰਾਜ (5)*, ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 1948 ਦਾ ਐਕਟ III ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਸਾਰੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜਾਂ ਹਰ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੀ ਅਸੰਤੁਲਿਤਤਾ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਭਾਵ, ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਭਾਗ ।।। ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ਸੀ। ਪੰਨਾ 785 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਫਾਇਦੇ ਨਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:-

"ਅਸਲ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪ੍ਰਵਾਨੀਤ ਕਾਨੂੰਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਸੀ, ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ (ਪਹਿਲੀ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1951 ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਰਛਾਵੇਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਅਪ੍ਰਵਾਨੀਤ ਐਕਟ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਕਿਹੜੇ 'ਮੌਜੂਦ ਕਾਨੂੰਨ' ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਧਾਰਾ 19 (1) (ਜੀ) ਦੁਆਰਾ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਧਾਰਾ (6) ਦੁਆਰਾ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਨੇ ਰਾਜ ਦੇ ਇਜਾਰੇਦਾਰੀ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, 'ਐਕਸ ਹਾਈਪੋਥੇਸੀ' ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਇਜਾਰੇਦਾਰੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਹੀ ਧਾਰਾ (6) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਰੱਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।"

ਇਸ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਥਿਤੀ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ 1948 ਦਾ ਐਕਟ ।।। ਜਦੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਇਕ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਧਾਰਾ 19 (1) (ਜੀ) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ (ਪਹਿਲੀ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1951 ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀ। ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਲਾਗੂ ਹੋਈਆਂ, "ਪਰਛਾਵਾਂ" ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਵਜੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਫੈਡਰਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ 1937 ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਐਕਟ XVIII ਵਿੱਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵੰਡ ਅਤੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਉਸ ਜਾਇਦਾਦ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਖੰਡ ਸੀ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। 1937 ਦੇ ਐਕਟ XVIII ਨੂੰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਨਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਵਾਈ.ਪੀ. ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੂਨ 1956 ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੰਤਕਾਲ ਕਾਰਨ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਹੁਕਮੀ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਹਿੰਦੂ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 1956 ਲਾਗੂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੂ ਔਰਤ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਕੋਲ ਇਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ ਹੋਵੇਗਾ ਨਾ ਕਿ ਸੀਮਤ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ। "ਜਾਇਦਾਦ" ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਔਰਤ ਹਿੰਦੂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਰਾਸਤ ਜਾਂ ਡਿਜ਼ਾਇਨ, ਜਾਂ ਵੰਡ ਸਮੇਂ, ਜਾਂ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਆਦਿ ਦੇ ਬਦਲੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਚੱਲ ਅਤੇ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਹੁਕਮੀ ਨੂੰ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੇ ਬਦਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਨਾ ਤਾਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪਿਛਲੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜਾਂ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਭਵ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਵਾਈ.ਪੀ.ਗਾਂਧੀ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਜਿਸ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਹ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਮੁੱਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਦੇਖਭਾਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਹੁਕਮੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਧੀ ਹੱਕਦਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 4' ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਉਸ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਲਈ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਮੁੱਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਰਾਮ ਨਾਥ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਪੂਰੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਸਹੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ *ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਧਾਂ ਬਨਾਮ ਖੁਸ਼ੀ ਰਾਮ (6)* ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸਹਿਭਾਗੀ ਕਿਸੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਹਿ-ਪਾਰਸਰ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ

ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਵਿਧਵਾ ਦੇ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਵਾ ਨੂੰ ਗੁਜ਼ਾਰਾ-ਪੋਸ਼ਣ ਲਈ ਵੱਖਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਵਿਦਵਾਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਉਸ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜੋ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਕਾਨੂੰਗੋ ਦੇ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਸਾਉਣੀ, 1956 ਅਤੇ ਹਾੜ੍ਹੀ, 1957 ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਡੀ. ਡਬਲਯੂ. 4 ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਪਜ ਦੇ ਜਮੀਨ ਮਾਲਕ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਇੱਕ ਤਿਹਾਈ ਦਾ ਸਲਾਨਾ ਮੁੱਲ ਸਿਰਫ 133.29 ਰੁਪਏ ਐਨਪੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਰਕਮ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਜਾਂ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਰਕਮ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਮ ਨਾਥ ਦੁਆਰਾ ਛੱਡੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਕਾਫ਼ੀ ਵੱਡੀ ਹੋਲਡਿੰਗ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਆਮਦਨ ਇੰਨੀ ਘੱਟ ਹੋਵੇਗੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ, ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੀ ਰਕਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਰਾਮ ਨਾਥ ਦੁਆਰਾ ਛੱਡੀ ਗਈ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਆਮਦਨ ਹੈ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ ਦੇ ਆਰਡਰ XLI, ਨਿਯਮ 25 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੀਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਕਰੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਰਾਮ ਨਾਥ ਦੁਆਰਾ ਛੱਡੀ ਗਈ ਸਮੁੱਚੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉਸ ਅੰਕੜੇ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦੇਓ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਅੱਜ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ 9 ਸਤੰਬਰ 1963 ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਫ਼ਤਰ ਇਹ ਦੇਖੇਗਾ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਤੁਰੰਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਜਾਣ। ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਾਂਗੇ।

ਡੀ. ਫਾਲਸ਼ਾ, ਸੀ.ਜੇ. – ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਕੇ.ਐਸ.ਕੇ.

(1) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1955 ਐਸ.ਸੀ. 781.
(2) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1945 ਐਫ.ਸੀ.25.
(3) (1891) ਏ.ਸੀ. 455.
(4) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1945 ਲਾਹ. 282.
(5) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1951, ਐਸ.ਸੀ. 128.
(6) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1950 ਈ.ਪੀ. 261.

ਕਾਦਮਬਿਨੀ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ – ਸਥਾਨਕ ਭਾਸਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁੱਕਦਮੇਬਾਜਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।